

**You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Nie bądź bezpieczny. Poeta pamięta

Author: Barbara Morcinek-Abramczyk

Citation style: Morcinek-Abramczyk Barbara. (2018). Nie bądź bezpieczny. Poeta pamięta. W: R. Cudak, W. Hajduk-Gawron, A. Madeja (red.), "Na wrywki : 100 cytatów z polskiej poezji i dramatu, które powinien znać także cudzoziemiec" (S. 224-225). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja.

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Nie bądź bezpieczny. Poeta pamięta

O cytacie

Cytat ten pochodzi z utworu Czesława Miłosza *Który skrzywdziłeś*, zamieszczonego w tomie *Światło dzienne* z 1953 roku. Wiersz został napisany w 1950 roku w czasie pobytu Miłosza w Waszyngtonie.

Który skrzywdziłeś człowieka prostego
Śmiechem nad krzywdę jego wybuchając,
Gromadę błaznów koło siebie mając
Na pomieszanie dobrego i złego.

Choćby przed tobą wszyscy się skłonili
Cnotę i mądrość tobie przypisując,
Złote medale na twoją cześć kując,
Radzi że jeszcze dzień jeden przeżyli.

Nie bądź bezpieczny. Poeta pamięta.
Możesz go zabić – narodzi się nowy.
Spisane będą czyny i rozmowy.

Lepszy dla ciebie byłby świt zimowy
I sznur i gałąź pod ciężarem zgięta.

Utwór ten jest tekstem jednocześnie moralizatorskim i uniwersalnym. Jego przekaz jest jasny: ci, którzy rządzą i nie zwracają uwagi na zwykłych ludzi, zostaną zapamiętani. Tym, który to odnotuje, będzie poeta. Jego słowa nie pozwolą czuć się bezpiecznie temu, kto bezkarnie krzywdził innych. Poeta nie boi się też o siebie – nawet gdyby zginął, narodzi się kolejny, który przyjmie rolę archiwisty i nie pozwoli ludziom zapomnieć o tym, co złego wyrządzono. Teksty poetyckie często są odczytywane w kontekście wydarzeń, które rozegrały się w czasie ich powstania. Także i ten utwór można rozumieć jako sprzeciw Miłosza wobec coraz bardziej agresywnego socjalizmu, wobec zachowań polityków polskich i radzieckich. Uniwersalny wymiar wiersza polega na tym, że może dotyczyć każdej władzy nadużywającej swoich kompetencji, każdego uzurpatora czy tyrana. A takich na świecie nie brakuje, co sprawia, że można przesłanie poety odczytać w różnych kontekstach.

O autorze i jego twórczości

Zob. **Innego końca świata nie będzie*

Nawiązania

Wiersz *Który skrzywdziłeś* inspirował wielu artystów. Warto posłuchać recytacji znanego aktora Wojciecha Pszoniaka czy piosenki w wykonaniu i do muzyki Adama Dennisona.

W 1981 roku został odsłonięty przy bramie głównej Stoczni Gdańskiej pomnik Ofiar GRUDNIA '70. Znajduje się na nim fragment wiersza Czesława Miłosza *Który skrzywdziłeś*.

Warto wiedzieć

- GRUDZIEŃ '70 – zob. **Jak zobaczysz tłum, wracaj szybko do domu*

Z opracowań

Jak w utworze *Do Tadeusza Różewicza*, poety, Miłosz w omawianym wierszu przeciwstawia wolności sztuki zniewolenie polityką. Ale *Który skrzywdziłeś*, interpretowany w kontekście swojej genezy, jest nieomal publicystycznym oskarżeniem umacniającej się w Polsce władzy totalitarnej, oskarżeniem wypowiedzianym jeszcze przed podjęciem przez poetę decyzji emigracyjnej. Tak czytany jest bodaj pierwszym utworem autora *Zniewolonego umysłu* realizującym – kształtujący się na przestrzeni lat pięćdziesiątych i sześćdziesiątych w poezji Miłosza – wzorzec poezji obywatelskiej, nieodległy od tradycji Mickiewiczowskiej.

Olejniczak 2011, 155

Bibliografia

- Chrzastowska B., 1998: *Poezje Czesława Miłosza*. Warszawa.
Matuszewski R., 1992: *Literatura polska 1939–1991*. Warszawa.
Olejniczak J., 2011: *Czytając Miłosza*. Katowice.

Barbara Morcinek-Abramczyk